

dvignila in zvrtničila kot suh list z drevesa visoko nad oblake; zbujajo občutenje neke lebdeče drame. Ti formalno arabesko učinkujoči segmenti narave, skupki barvno skrajno pretehtanih in uglasenih oblik — kozolci, ki so videti kot splasene, plahutajoče ptice v zraku, so samo še simboli, iztrgani iz svojega naravnega, logičnega konteksta. Še močnejšo dozo odtujenosti kažejo barvno in strukturno razgibani »odbleski« krajinske podobe, in sicer predvsem zato, ker lebdiijo v nekem grozljivem »vakuumu«, abstraktnem prostoru, visoko nad ozkim pasom puste skalne krajine, posute z okroglimi kraterji. Brez pretirane nostalgije in patetičnosti uresničuje umetnica v sleherni svoji sliki neko novo likovno vizijo, komponira s pomočjo svojevrstne likovne transkripcije, znane in venomer se ponavljajoče simbole in znake v slikovne celote z lastnim redom in lastno logiko vzajemnih oblikovnih in barvnih odnosov.

Trajna poteza in stalne vrednote slikarskega dela Vide Fakinove so poseben dar za analitično opazovanje naravnih fenomenov, toplina notranjega doživljanja, zlasti pa njena posebna sposobnost, da s premikanjem zornega kota v načinu vizualnega dojemanja, zmore povsem realnim pojavnim oblikam vdihniti lastnost in čar nadrealne likovne metafore. Slike Vide Fakinove so umetniška dela, ki z bogastvom barvnega in oblikovnega doživljanja reflektirajo neko globljo resnico in hkrati strah pred jutrišnjim dnem, ko bo morda vsa ta lepota okrog nas, samo še nostalgichen spomin.

PREGLEDNA RAZSTAVA PLASTIK SONJE TAVČAR — SKABERNE V GALERIIJ DOMA ŠPANSKIH BORCEV V MOSTAH

Osnovno motivno izhodišče, še bolje rečeno, poglobitveni vir umetniškega navdiha znane slovenske akademske

kiparke in prizadevne dolgoletne likovne pedagoginje Sonje Tavčar — Skaberne je najpogostejše ženski akt. To so v glavnem mlada, dozorevajoča ženska bitja, zbirka nežnih, očarljivih, s krhko ljubkostjo obdarjenih mladih teles, v najrazličnejši pozi in oblikah gibanja, od tihe, umirjene in zasanjane statičnosti do gibov, ki jih zahtevajo najrazličnejša opravila, čustvena stanja ali — vaje v joga gimnastici. Čeprav so verjetno največkrat upodobljene bolj po živem modelu kot pa prosto po spominu ali celo na pamet — vsaj po skrbni realistični obdelavi obraznih partij in še nekaterih pomembnih detajlov sodeč — pa kiparske upodobitve ženskih in otroških likov Sonje Tavčar-Skaberne, nikakor niso portretne narave, prej bi jim lahko prisodili, da so umetniško polnokrvna strnitev, sublimacija večnih vrednot in lepote ženskega telesa in duha, da so »prelitje« realne pojavnosti v neke vrste simbolično absolutnost, v umetniški ideal, včasih pa celo v subtilno, skoraj neresnično poetično vizijo. In ne samo to: ti oblikovno pretanjeni ženski akti — večinoma gre za plastike malega formata, za »miniature«, kot te stvaritve imenuje umetnica — služijo kiparki Sonji Tavčar — Skaberne tudi kot nekakšen skrajno občutljiv instrument, s pomočjo katerega razvija svojo bogato lestvico čustvenih doživetij in čutnih senzacij, ki pa nikoli ne zaidejo v sfero cenene senzualnosti ali celo odkrite erotičnosti. Dasi je umetnica brez dvoma velika poznavalka skrivnosti človeške anatomije, poznavalka klasičnega lepotnega kanona, čeprav sijajno obvladuje gibanje človeškega telesa v prostoru in ji ne dela težave zakon uravnoveščenja plastičnih gmot in ima izredno pretanjen posluš za najfinejše vibracije v človeški psihi, ne gre pri njenih kiparskih stvaritvah za izrazito realistične študije, marveč prej za neko obliko »čistega: plastičnega doživetja in izpolnitve. Umetničina obsesna zbir-

ka otroških, mladostnih — in tudi, telesno že bohotno, polno razvitih ženskih figur — aktov v terakoti — nekaj jih je odlitih tudi v bron — je v bistvu čista likovna izpoved, ki se je rodila, nastala iz skladja med vsebino in obliko, ki sta osnovna elementa likovne govorice. Ženski akti Sonje Tavčar-Skaberne so si med seboj nekako podobni, izhajajo iz istega rodu »nesmrtnih boginj ženskosti«, vendar sleherna od njih nosi v sebi neko novo, še neodkrito kiparsko problematiko, ki se izraža bodisi v iskanju novih telesnih gibov, kontrapostov, notranjih napetosti ali zavestnih in polzavestnih čustvenih odtenkov. V plastičnem oblikovanju in nasploh — umetniškem pristopanju kiparke Sonje Tavčar-Skaberne je opazna neka stalnost, s katero se takoj ločijo njene kiparske rešitve od del drugih kiparjev; njene upodobitve »večnega« motiva žarčijo namreč poseben poetičen fluid, lepoto, ki teži k temu, da bi bila večna.

Poleg več otroških, dekliških in »zrelejših« ženskih aktov v žlahtnem in hvaležnem naravnem materialu — žgani glini — je treba še opozoriti tudi na umetničin izjemen občutek za diskretno polihromacijo — ter vrste aktov v bronu, patiniranem mavcu in kamnu, serije otroških žanrskih figur in nekaj psihološko fino niansiranih portretov. Sonja Tavčar-Skaberne je pripravila v galeriji Španskih borcev v Mostah izredno obsežno razstavo, saj zajema skoraj dve desetletji njenega intenzivnega kiparskega delovanja. Razstavila je tudi vrsto zanimivih reliefov in plastik z nekoliko drugačno tematiko in drugačnim likovnim pristopanjem. Med razstavljenimi reliefi so najbolj zanimivi in vizualno privlačni tisti s floralno tematiko, bogato polihromiranimi »biedermajerskimi« cvetnimi šopki; reliefi, kjer se pojavljajo nekakšno »fantazijsko« cvetje in gosti šopi morske flore, učinkujejo kot bogate plastično-barvne likovne strukture. Med re-

liefi na lesenih ploščah in reliefi v obliki valjev smo srečali precej takšnih, z raznimi simboličnimi prizori, likovnimi zasnovami, ki so bile posrečen spoj figuralnih, živalskih, floralnih in estetsko učinkovitih dekorativnih motivov. Najnovejše umetništvo plastične stvaritve pa so uspeli poskusi preoblikovanja ženskih teles v precej svobodne kiparske kompozicije z večplastnim umetniškim sporočilom: takó nam metamorfoze ženskih teles v obliki svedra, nasilno ovite draperije z dodatnimi simboličnimi znamenji, ženski liki, ki preraščajo v drevo ali ženske figure, ki so sprijete med seboj v vrteč se kolobar, ne govorijo več samo o ljubkosti, o večni lepoti in popolnosti teles ženskih protagonistk, marveč tudi o nekih širših in globljih problemih človeškega življenja.

RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA LIKOVNIH DEL MARE KRALJEVE V GORENJSKEM MUZEJU V KRANJU

Med naše najbolj uspele tradicionalne likovne prireditve vsekakor sodijo vsakoletne retrospektivne razstave pomembnih slovenskih kot tudi drugih jugoslovanskih likovnih ustvarjalcev, ki jih pripravlja Gorenjski muzej v Kranju in Svet za družbenoekonomski in politični položaj žensk pri republiški konferenci SZDL. Te razstave so vedno v prostorih Gorenjskega muzeja v Tavčarjevi ulici. Doslej so predstavili umetniški opus že dvanajstih likovnih umetnic, med njimi likovne stvaritve Ivane Kobilice, Mire Pregelj, Nadežde Petrovič, Gabrijele Žugel, Alenke Gerlovič, Tince Stegovec, da omenimo le nekatere. Osnovni namen teh obširnih retrospektivnih razstav, ki so vedno povezane z osmim marcem, mednarodnim praznikom žená, je, da postopoma in kar se da sistematično odkrivajo pomemben delež naših likovnih umetnic v splošnem razvoju sodobne likovne